

OP GOLVEN VAN LIEFDE EN VERTROUWEN

© Carmelitana, Gent (www.carmelitana.be)

ISBN: 978-90-76671-89-5

Wettelijk Depot: D/2013/0770/05

Omslagontwerp en vormgeving: Press Point, Merelbeke

Druk: New Goff, 9030 Gent

Oorspronkelijke titel: *La voie de la confiance et de l'amour* (Editions des Béatitudes, 2011) Vertaling: zr. Machteld van de eucharistie

Gebruikte afkortingen:

A, B, C = de autobiografische manuscripten van Thérèse van Lisieux volgens de Franse standaardeditie, met het nummer van de bladzijde in het oorspronkelijke manuscript, gevolgd door r (recto) of v (verso).

We volgen meestal de bestaande Nederlandse vertaling (*Ik geloofde in Gods liefde*, Carmelitana, Gent, 1982 of *Mijn levensverhaal*, Carmel-Edit, Moerzeke, 2001).

CJ: *Cahier Jaune* (*Laatste Gesprekken*, opgetekend door haar zus Mère Agnes in Thérèse's stervensjaar 1897, gevolgd door de datum). Eigen vertaling.

Br.: verwijst naar TERESIA VAN LISIEUX, *Brieven*, Carmelitana, Gent, 1983

Voor de meeste Bijbelcitataten werd de Willibrordvertaling van 1978 gebruikt, voor de psalmen echter verkozen we de vertaling van het Getijdenboek (1990)

JACQUES PHILIPPE

OP GOLVEN VAN LIEFDE
EN VERTROUWEN

CARMELITANA

Voorwoord

Surfen, vooral op nogal schuimende zeegolven, is een kunst én een uitdaging. Het is een kunst om met veel behendigheid de wind in het zeil op te vangen en het zeil juist te richten. Het is een uitdaging om je toe te vertrouwen aan het spel van het water en de onbekende krachten van de natuur. Beide zijn nodig: handigheid én overgave. Vooral dit laatste is van belang: je durven overgeven. Dit is een beeld van wat een mensenleven meestal is: een zoeken naar harmonie tussen ‘zelf doen’ en ‘overgave’, tussen ‘beheersen’ en ‘je toevertrouwen’. In de relatie met dat grote mysterie dat wij God noemen is het niet anders. De mens probeert gewoonlijk de touwtjes in handen te houden, vast en vaak krampachtig. Het lijkt zekerheid te geven, maar die is vaak broos. Onverwachte gebeurtenissen schudden je soms door elkaar en dwingen je tot overgave.

De geschiedenis van het christendom is een voortdurende afwisseling van de klemtoon, soms dicht bij of soms ver verwijderd van de harmonie. Even terugblikkend mogen we wel stellen: vanaf de zeventiende tot en met de negentiende eeuw lag de klemtoon heel nadrukkelijk op het menselijk doen: godsdienst werd bijna herleid tot een verzameling van plichten, geboden, wetten (met het risico te vervallen in angstvalligheid, perfectionisme, uiterlijkheid...) Hoe kon dit tij ooit keren? Een belangrijke rol in dit proces speelt een jonge vrouw uit Lisieux, Thérèse Martin, geboren in 1873.

In het klooster van de karmelietessen leeft ze vanuit een verlangen naar de volheid van liefde voor God en haar medezusters (hetgeen ze 'heiligheid' noemt). Maar al snel stoot ze op haar grenzen: ik schiet toch dikwijls te kort! Die ervaring dreigt haar te ontmoedigen, maar wordt ook het grote keerpunt. Een gesprek met een priester die ze toevallig ontmoet (oktober 1891) betekent voor Thérèse een diepe bevrijding. Ze schrijft daarover: *"Hij stuurde mij met volle zeilen over de golven van het vertrouwen en de liefde, die mij zo sterk aantrokken, maar waarover ik niet durfde verder te varen..."* Dit inzicht bepaalt haar verdere levensloop. Op 9 mei 1897, enkele maanden voor haar dood, bekent ze in een brief aan een mis-

sionaris: *“Mijn weg is er helemaal een van vertrouwen en liefde.”* Vertrouwen in Gods barmhartigheid dat zich uit in een houding vaan liefde.

Die enkele woorden zijn echt het testament van Thérèse. In de decennia na haar dood vonden ze een enorme weerklank, vooral dank zij de publicatie van haar geschriften. Mensen hoorden nu een andere klemtoon: “vertrouwen en liefde”. Daar komt het op aan. Staat dat ook niet te lezen in het evangelie? Die ‘blijde boodschap’ is ondertussen wel doorgedrongen in brede lagen van het christendom. En toch: dreigen wij die niet steeds opnieuw te vergeten, vooral in een tijd waarin de mens de maakbaarheid van alles voorop stelt vanuit een overdreven geloof in eigen mogelijkheden?

Daarom is het goed dat wij geregeld herinnerd worden aan het testament van Thérèse. Zij gaat toch naar de kern van het evangelie. Zonder Thérèse te vermelden zat paus Franciscus op dezelfde golflengte toen hij enkele dagen na zijn aanstelling zei: *“Het gelaat van God is dat van een barmhartige vader die altijd geduld heeft... Hij begrijpt ons, Hij wacht op ons, Hij wordt het nooit moe om ons vergeving te schenken als wij ons naar Hem toe weten te keren met een berouwvol hart... Nooit wordt Hij het moe om ons ver-*

geving te schenken, maar soms worden wij het moe om vergeving te vragen.” (17 maart 2013)

Dit nieuwe boekje van Jacques Philippe verwoordt nogmaals die blijde boodschap van Thérèse in een eenvoudige en concrete taal.

Inleiding

Dit boek is de weergave van een retraite die ik heb gepreekt in een parochie nabij Madrid, gedurende het eerste weekend van oktober 2010, kort na het liturgische feest van Thérèse van Lisieux. Daarin heb ik de essentie willen uiteenzetten van de boodschap van deze jonge religieuze, die stierf op vierentwintig jaar, en die in 1997 door paus Johannes-Paulus II uitgeroepen werd tot Kerklerares. Ik wilde uitleggen waarin deze ‘heel nieuwe kleine weg’, of ‘weg van vertrouwen en van liefde’ bestaat, die Thérèse heeft ontdekt, beleefd, en aangeleerd aan de novicen die zij begeleidde in de karmel van Lisieux. Zij voorvoelde dat God deze weg niet alleen aan dit kleine kringetje wilde openbaren, maar ook aan een heel legioen ‘kleine zielen’ van kwetsbare en zwakke mensen, om hen tot de hoogste toppen van de liefde te voeren. (cf. einde van manuscript B) Kort voor haar dood had Thérèse de intuïtie dat haar een enorme postume taak wachtte:

“Ik voel dat ik weldra de rust binnenga. Maar ik voel vooral dat mijn zending gaat beginnen om de goede God te doen beminnen zoals ik Hem bemin, om mijn kleine weg te wijzen aan de zielen. Als de goede God mijn verlangens verhoort, dan zal ik mijn hemel op aarde doorbrengen tot aan het einde van de wereld. Ja, ik wil mijn hemel doorbrengen met goed te doen op aarde.” (CJ , 17 juli)

De wonderbaarlijke verspreiding van de leer van Thérèse, die ook vandaag verder gaat, bewijst dat dit verlangen van de jonge karmelietes geen illusie was, maar overeenstemde met de wijsheid van de Vader die “zijn geheimen verbergt voor wijzen en verstandigen, maar ze openbaart aan de kleinen” (Lk. 10, 21), en dat – op dit gebied zoals op zoveel andere – God “haar verwachtingen (zou) overtreffen” (C, 3 r).

Ik dacht niet dat de zes onderrichtingen die ik dat weekend in Madrid gaf, het voorwerp van een publicatie zouden worden. Maar men heeft mij gevraagd de conferenties te mogen uitgeven. Daar ik niet de mogelijkheid had om grondig redactiewerk te doen, heb ik eenvoudigweg de geluidsopnamen van deze conferenties uitgeschreven. Daarbij heb ik enkel getracht de stijl een beetje te verbeteren, bepaalde punten te verduidelijken of te vervolledigen, en heb ik enkele nuttige referenties en citaten toegevoegd.

Het resultaat is zeker niet perfect, de tekst bewaart een orale stijl veeleer dan een stijl die normaal gesproken past bij een publicatie, er zijn herhalingen en uitweidingen. Zoals hij is zal hij nochtans bepaalde mensen kunnen helpen en vooral in hen het verlangen wekken tot verdere uitdieping van de boodschap van de jonge karmelietes van Lisieux. Een boodschap die volgens mij van essentieel belang is voor de Kerk en de maatschappij in onze tijd.

In een wereld als de onze, die kwetsbaar en gekwetst is, maar waarin de heilige Geest een krachtige oproep tot heiligheid laat weerklinken, gericht aan alle christenen, en waarin Hij een verlangen opwekt tot een radicale beleving van het evangelie, denk ik dat er geen betere weg is dan de weg die de heilige van Lisieux ons uitnodigt te volgen, deze weg van vertrouwen en van liefde.

De beste manier om dit boek te gebruiken is zonder twijfel de manier die overeenstemt met de oorspronkelijke bedoeling ervan: het als gids te nemen voor een retraite. Je kunt er bijvoorbeeld een week aan besteden, elke dag een hoofdstuk lezen en daarna de tijd nemen om erover te mediteren, al biddend de geciteerde teksten herlezen, je afvragend hoe ze een licht laten schijnen op je concrete leven en waartoe de Heer je uitnodigt door deze teksten heen.

Een heel nieuwe weg

Het belangrijkste thema dat ik wil aansnijden is dat van het vertrouwen in God. Wij leven in een wereld die niet gemakkelijk is, en wij dragen soms een zware last van ongerustheid, om allerlei redenen. Het is dus belangrijk voor ons te groeien in vertrouwen, aan de heilige Geest de kracht van het geloof te vragen om het hoofd te kunnen bieden aan alles wat we moeten meemaken in de tijd die de onze is.

Iets wat ik sterk voorvoel als ik het over dit onderwerp heb, is dat God een nieuw volk wil scheppen, een volk dat Hij wil vervullen van de kracht van de heilige Geest, een volk dat veel vrucht zal kunnen dragen voor zijn glorie, voor de verkondiging van het evangelie, voor het heil van heel de mensheid. Maar dit volk is een volk van kleine mensen, van arme mensen, want de ware kracht van God bestaat niet in louter menselijke kwaliteiten, in fysieke, psychische of intellectuele capaciteiten, al hebben die uiteraard hun nut. Het is een kracht die zich in de

menselijke zwakheid openbaart, zoals Sint-Paulus het zegt (2 Kor. 12, 9), en ik denk dat wij tijdens de lectuur van dit boek worden uitgenodigd ons te laten vinden in onze kleinheid, onze armoede, onze zwakke kanten, om een nieuwe kracht te ontvangen, de kracht van het vertrouwensvolle geloof.

De Kerk beleeft moeilijke tijden; deze moeilijkheden zijn uiteraard niet dezelfde in Frankrijk, Spanje of Pakistan, maar we worden wel allemaal geconfronteerd met een zekere spirituele strijd. Meer dan ooit wellicht wil de Heer ons zijn heilige Geest schenken, de Geest die onze zwakheid te hulp komt, in de mooie formulering van de Romeinenbrief (8, 26). Het is die Geest die ons leert bidden, die ons binnenleidt in een juiste relatie met God, die ons leert geloven, hopen, liefhebben. En ik ben ervan overtuigd dat de Heer mooie dingen tot stand wil brengen in ons hart. Als wij de tijd nemen om dit boek te lezen terwijl we al biddend ons hart openstellen voor het Woord van God, dan zal Hij wonderbare dingen bewerken in elk van ons.

Er zijn twee delen in dit boek: in het eerste zal ik enkele teksten van Thérèse van Lisieux becommentariëren, want deze heilige heeft een bijzondere genade ontvangen om ons te vestigen in het vertrouwen van

kleine kinderen. Ik zal dus sommige intuïties bespreken die Thérèse heeft ontvangen en die buitengewoon waardevol blijven ook voor ons vandaag.

In een tweede, korter deel zal ik beschrijven hoe we dit vertrouwen kunnen beoefenen in de moeilijkheden en beproevingen van het leven. Want het is gemakkelijk vertrouwen te hebben wanneer alles goed gaat, maar als alles fout loopt is het wel wat anders! En toch moeten we het ook dan beoefenen; we zullen zien op welke manier, en ik hoop dit vrij concreet te kunnen maken.

Thérèse van Lisieux – de “kleine Thérèse”- is in Spanje misschien minder bekend dan de “grote Teresia” – Teresia van Avila – maar zij is een waardige dochter van de beroemde hervormster van de Karmel, en haar spirituele boodschap is heel actueel en vitaal voor de wereld van vandaag. Zij die nooit theologiestudies heeft gedaan werd door paus Johannes-Paulus II op 19 oktober 1997 tot Kerklerares uitgeroepen, honderd jaar na haar dood¹.

Het gebeurde tijdens de Wereldjongerendagen in Parijs, waar de relieken van Thérèse aanwezig waren. Dit betekent dat wij allen, en in het bijzonder de

---

1 Zij is de derde en jongste kerklerares, na Teresia van Avila en Catharina van Siena.

jongeren, door de meest officiële stem van de Kerk worden uitgenodigd om bij haar in de leer te gaan.

Ik wil niet in detail het leven van onze heilige uittekenen, dat zou te veel tijd vragen. Ze bracht haar kinderjaren door in Alençon, en daarna in Lisieux, en we weten dat deze kindertijd getekend werd door ernstige vormen van lijden². Ze verloor haar moeder (die stierf aan borstkanker) toen ze vier jaar oud was, en dat heeft haar diep gekwetst; deze rouw werd daarna nog verdiept door een reeks scheidingen, wat ten slotte leidde, toen ze tien jaar was, tot een ernstige ziekte, waarvan ze genezen werd door de glimlach van de Maagd Maria. Deze beproevingen hebben nochtans niet belet dat in Thérèse een groot geloof tot ontwikkeling kwam, en een diep doorvoelde liefde voor God. Tijdens de Kerstnacht van het jaar 1886 – ze was toen 14 jaar oud – ontving ze de genade te genezen van haar affectieve zwakheid, zodat ze reeds op 15 jaar kon intreden in de karmel van Lisieux, zoals zij het verlangde. Daar stierf ze aan de gevolgen van tuberculose, 24 jaar jong, op 30 september 1897.

---

2 De ouders van Thérèse, Louis en Zélie Martin, werden zalig verklaard op 19 oktober 2008. Zij kregen negen kinderen, waarvan er vier heel jong stierven. Er bleven enkel meisjes over, waarvan Thérèse de jongste was. Vier van hen traden in de karmel van Lisieux in (Pauline, Marie, Thérèse, Céline). Léonie trad later in bij de Visitandinen van Caen.

Zoals toen de gewoonte was in de karmels, werd na haar dood een “**overlijdensaankondiging**” gepubliceerd, samengesteld uit autobiografische herinneringen van Thérèse (opgeschreven op vraag van haar oversten), onder de titel: *Geschiedenis van een ziel*. Totaal onverwacht sloeg dit boek in als een bliksem, het raakte zozeer de harten dat het al snel over de hele wereld gelezen werd. Het buitengewoon grote aantal gunsten die verkregen werden door tot haar te bidden, vergrootte nog haar faam. Zo verkregen tijdens de oorlog 1914-1918 vele mensen, waaronder soldaten, genaden van bescherming na haar te hebben aangeroepen, terwijl ze toen nog niet heilig verklaard was (dat gebeurde in 1925). Een van mijn ooms, die missionaris was bij de Eskimo's in het hoge Noorden van Canada, vertelde mij dat deze missie een totale mislukking was; ze stonden op het punt het op te geven toen de bisschop die voor de missie verantwoordelijk was een reis naar Lisieux maakte, een beetje aarde van het graf mee terugbracht, en het uitspreiden over de Canadese grond. Vanaf dat moment kwamen er ontelbare bekeringen. Je zou duizenden dergelijke gevallen kunnen vertellen, de archieven van de Karmel zijn er vol van.

Niet iedereen zal wellicht haar stijl appreciëren - het is die van de 19de eeuw – maar haar geschriften

bevatten een waarheid en een kracht die uitzonderlijk zijn. Johannes-Paulus II zegt in een homilie (Lisieux, 2 juni 1980) dat Thérèse ons helpt om opnieuw de kern van het evangelie te ontdekken, de tederheid van God de Vader en de weg waarlangs Hij ons roept om voor Hem te kunnen staan als kleine kinderen.

“Van Thérèse mag men met overtuiging zeggen dat de Geest van God haar hart heeft toegestaan om aan de mensen van onze tijd op een directe manier het grondmysterie, de realiteit van het evangelie te openbaren: het feit dat wij werkelijk “een geest van kindschap hebben ontvangen die ons doet uitroepen: Abba! Vader!” De ‘kleine weg’ is de weg van de ‘heilige kindsheid’. In deze weg is er iets unieks: het genie van de heilige Thérèse van Lisieux. Zij bevat tegelijkertijd de bevestiging en hernieuwing van de meest fundamentele en universele waarheid. Inderdaad, welke waarheid is er meer fundamenteel en meer universeel dan deze: God is onze Vader en wij zijn kinderen?”

Wij lezen in het evangelie heel sterke woorden van Jezus: als jullie je niet bekeren, als jullie niet veranderen, om opnieuw te worden als kleine kinderen, zullen jullie het Rijk der Hemelen niet binnengaan! (cf. Mt. 18, 3) Een innerlijke omvorming is dus absoluut noodzakelijk, om ‘klein te worden als een

kind'. Wat betekent dit? Hoe kan men dit concreet beoefenen? Dat is precies wat Thérèse ons leert op een eenvoudige en heldere manier, en daarom is zij tot Kerklerares uitgeroepen.

In dit boek wil ik enkele heel eenvoudige gedachten uitdrukken over dit onderwerp, eenvoudig maar heel kostbaar voor het leven van elke dag, want ze helpen ons om het evangelie te herontdekken als een *blijde boodschap*. Wij kennen soms de bekoring te denken dat zij die geen christen zijn het eigenlijk gemakkelijker hebben dan wij: zij doen wat ze willen, terwijl wij, wij hebben een hele lijst geboden om aan te gehoorzamen! Dat is een heel oppervlakkige zienswijze. Een van mijn grootste persoonlijke bekommernissen is dat het evangelie altijd zou voorgesteld worden als goed nieuws, een gelukkig makend nieuws, dat ons hart vervult van vreugde en troost. Jezus' leer is veeleisend, dat is waar, maar Thérèse helpt ons om deze leer werkelijk te zien als een goede boodschap, want voor haar is het evangelie niets anders dan de openbaring van de tederheid van God, van de barmhartige liefde van God voor elk van zijn kinderen, en het doen oplichten van de

levenswetten die leiden tot het geluk³. De kern van het christelijke leven bestaat erin dankbaar Gods tedere goedheid, zijn barmhartige liefde te ontvangen, en zich innerlijk te laten transformeren door die liefde.

Ik zou willen beginnen met een tekst uit de autobiografie van Thérèse waarin zij haar belangrijkste spirituele intuïtie beschrijft, de ontdekking van wat zij haar “kleine weg” noemt. Thérèse was er zich van bewust dat zij op een heel diepgaande manier de waarheid van het evangelie doorgrond had, en zij wilde deze waarheid meedelen. In haar karmelklooster heeft ze deze waarheid doorgegeven aan de medezusters die haar het meest nabij waren, en in het bijzonder aan de novicen die haar door haar overste waren toevertrouwd. Dit mede-delen is tijdens haar

---

3 In een brief aan A. Roulland (Br. 226) schrijft zij: “Bij het lezen van bepaalde geestelijke betogen waarin de volmaaktheid getoond wordt achter wel duizend hinderpalen, omringd door een hoop begoochelingen, is mijn arme kleine geest soms gauw vermoeid. Ik doe dan het geleerde boek dicht dat mijn hoofd breekt en mijn hart uitdroogt. Dan neem ik de heilige Schrift. Alles schijnt mij dan helder: één enkel woord opent voor mijn ziel eindeloze vergezichten; de volmaaktheid lijkt mij dan gemakkelijk; ik zie dat het voldoende is je eigen niets te erkennen en je als een kind in de armen van de goede God te werpen. Ik laat aan de grote zielen en aan de verheven geesten de mooie boeken over, die ik niet kan begrijpen, laat staan in praktijk brengen. Ik ben blij dat ik maar heel klein ben, want alleen de kinderen en zij die zijn zoals zij zullen het rijk der hemelen binnengaan.”